

วรรณกรรมเพลง เทพพร เพชรอุบล ในสี่ทศวรรษ (พ.ศ. 2511-2551)

จุฑารัตน์ ก้อนบุญ

นักศึกษาลัทธิศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล โดยศึกษาเฉพาะบทเพลงที่ประพันธ์โดยเทพพร เพชรอุบล ที่ได้รับการบันทึกลงในแผ่นเสียงในสี่ทศวรรษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 – 2551 จำนวน 133 เพลง ผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาสาระในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบลมี 8 ด้านได้แก่ ด้านความรัก ด้านวิถีชีวิตคนชนบท ด้านค่านิยม ด้านประเพณีพิธีกรรม ด้านความเชื่อ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ส่วนศิลปะการใช้ภาษา จำแนกได้ 2 ประเด็น คือ ศิลปะการร้อยเรียงบทเพลงและศิลปะการใช้ภาษา ศิลปะการร้อยเรียงบทเพลงมี 3 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อเพลงมี 3 ลักษณะคือ การสื่ออารมณ์ความรู้สึก การเสนอแก่นของเพลง การตั้งคำถาม และการบอกอาชีพ การขึ้นต้นเพลงมี 5 ลักษณะ คือ การขึ้นต้นด้วยการบอกถึงปัญหา การสนทนา การบรรยาย การเกริ่นนำ และการสรุปประเด็นแล้วขยายความ ส่วนการจบเพลงมี 4 ลักษณะคือ จบแบบแสดงความซาบซึ้งและให้คำมั่นสัญญา สื่อความเศร้าโศก การประชดประชัน และการเชิญชวนให้รักท้องถิ่น ศิลปะการใช้ภาษามี 3 ประการคือ การใช้คำ การใช้ไวยากรณ์ และการใช้โวหาร การใช้คำมี 7 ลักษณะคือ คำภาษาถิ่น คำซ้ำ คำภาษาทวิ คำย่อ คำภาษาต่างประเทศ คำเลียนเสียง และการเล่นเสียงสัมผัส การใช้ไวยากรณ์ มี 5 ลักษณะ คือ ไวยากรณ์แสดงความอาลัยอาวรณ์ ไวยากรณ์สื่อความโศกเศร้า ไวยากรณ์ปลุกเร้าใจ ไวยากรณ์สรรเสริญ และสำนวน ส่วนการใช้โวหารภาพพจน์มีทั้งหมด 6 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน สัจพจน์และปฏิรูปพจน์

คำสำคัญ : วรรณกรรมเพลง, สี่ทศวรรษ, เนื้อหาสาระ, ศิลปะการใช้ภาษา

Song Discourses of Thepphon Phet-Ubon In four Decades (1968-2008)

Jutarat Konboon

M.A. Candidate in Thai language and Literature,
Masakham Rajabhat University

ABSTRACT

The research aims to investigate the content and the arts of language applied in the song literature written by Thepporn Phetubon. The total 133 songs investigated in this study are recorded in the four-decade of gramophone starting from the year 1968 - 2008 (2511 B.E. – 2551 B.E.) According to the results, it shows eight following aspects: 1) love, 2) suburban ways of life, 3) social popularity, 4) tradition ad ritual, 5) believe, 6) family, 7) economy and 8) local history. Apart from the eight aspects mentioned earlier, the two points of the arts in applying language through the song writing are: 1) the song composing and 2) the arts of language use. Referring to the arts of song composing, there are three characteristics including the way to entitle songs based on: conveying emotions, presenting the main content of the song, questioning, and informing careers. Further, there are five styles of song introduction which are: 1) introducing through the problems, 2) a dialogue-like pattern, 3) a describing pattern, 4) an allusion pattern, and 5) a summarizing pattern. To the ways of song ending, it shows the four patterns: 1) the appreciation and commitment pattern, 2) adepression pattern, 3) a sarcasm pattern and 4) an encouragement of love toward local community. Through the aspect of the arts of language use in song writing, there are three significant dimensions namely: 1) word, 2) speech and 3) figures of speech. According to the word dimension, it shows seven types of words including: 1) local words, 2) repetitive words, 3) poetic words, 4) abbreviation, 5) foreign words, 6) sound-imitative words and 7) rhyme. Aside from the word dimension, there are five types of speech including: condolence, depression, stimulation,

compliment, praise and other general speech. Finally, the figures of speech can be seen through the six categories such as simile, metaphor, hyperbole, personification, onomatopoeia and allusion.

Keywords : Song Dicourses. Thepphon Phet-Ubon

บทนำ

บทเพลงเป็นผลงานทางศิลปะอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาจากจินตนาการ ความรู้สึก นึกคิด แรงบันดาลใจ และอารมณ์สะท้อนใจอันเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ทางสังคม ซึ่งมนุษย์นำมาสร้างใหม่หรือดัดแปลงแก้ไขให้เกิดความประณีต ไพเราะงดงามและสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่ออารมณ์ ทัศนะหรือจินตนาการของผู้ประพันธ์นั้นออกมาให้ผู้ฟังรับรู้ได้

บทเพลงเกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ สภาพสังคมมีส่วนกำหนดเนื้อหาของเพลงโดยเฉพาะเนื้อเพลงลูกทุ่ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2528: 94-109) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่นิยมนำรูปแบบการแต่งมาจากเพลงพื้นบ้าน เป็นต้นว่า ลิเก เพลงฉ่อย ลำตัด หมอลำ เข้ามาปะปนจำนวนมาก โดยเฉพาะเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งก็ได้สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของชาวชนบทที่มีต่อสภาพสังคมได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างเพลง “อีสานบ้านเฮา” ของ พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขาท ที่ขับร้องโดย เทพพร เพชรอุบล

เทพพร อยู่สุข หรือที่รู้จักกันในนามเทพพร เพชรอุบล เกิดเมื่อปีพุทธศักราช 2490 ที่ตำบลก่อเอ้ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี เกิดในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม บทเพลงที่เทพพร เพชรอุบลประพันธ์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2511 – 2520 มีจำนวน 24 เพลง พ.ศ. 2521 – พ.ศ. 2530 ไม่ได้ประพันธ์เพลง เนื่องจากไปร้องเพลงและเล่นดนตรีตามที่ต่าง ๆ ในช่วง ปี พ.ศ. 2531 – พ.ศ. 2540 เป็นช่วงที่เทพพร เพชรอุบลได้ประพันธ์เพลงและร้องเองจำนวน 46 เพลง ปี พ.ศ. 2540 เทพพร ล้มป่วยด้วยโรคเส้นเลือดในสมองอุดตัน ทำให้ในปีนั้นไม่มีผลงานเพลงหลังจากอาการเริ่มดีขึ้น มานอนพักรักษาอาการป่วยอยู่ที่บ้าน จึงเริ่มประพันธ์เพลงอีกในช่วง ปี พ.ศ. 2542 - 2551 จำนวน 63 เพลง บทเพลงเกือบทั้งหมดที่ เทพพร เพชรอุบล ประพันธ์นั้นส่วนใหญ่มีเนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรม ในด้านต่าง ๆ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรม ดังความตอนหนึ่ง ในบทเพลง เอกอีสาน และเพลงชีวิตบ้านนอก

บุญผะเหวด ผืนเอาเดือนสี่
หนุ่มสาวแต่งตัวอร่าม (เช้า)
ญาติอย่างข้างหน้า
แห่แห่นผะเหวดมัทรี

บุญปั้นข้าวจีผืนเอาเดือนสาม
มีแต่คนงาม ๆ บุญประเพณี (งานประเพณี)
กะโยมสีกาท้วนถ้วนถี่
กัณฑ์หาชาติเข้าสู่เวียงวัง
(เทพพร เพชรอุบล, 2518)

จากตัวอย่างเพลง “เอกอีสาน” ดังกล่าว นอกจากเป็นการบรรยายประเพณีพิธีกรรมของชาวอีสานในแต่ละเดือนที่เรียกกันว่า ฮีตสิบสอง แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวอีสานอีกด้วยเช่นเดียวกับ เพลงชีวิตบ้านนอก

ฝนตกมาเตรียมหว่านกล้า
บ้านเราถึงเป็นบ้านนอก
เฮาเก็บผักหาปลา
เวลามีกานบ้านเฮา
ฝนตกมาเตรียมหว่านกล้า
กบเขี่ยร่องจิ้งจก
อยู่ป่ามีเห็ดละโงก
อีสานของเราน่าอยู่

คราดไถนาดำ
แต่ชอบอกเป็นบ้านเกิด
สนุกเฮฮาไม่เคยเศร้า
ไปเถิดเราไปฟังหมอลำหมู่
คราดไถนาดำ
ไปจับมาทำอ่อมใส่ผักอีตู๋
ขึ้นไปบนโคกมีเห็ดหูหนู
ใครไม่รู้ว่ามีของดี

(เทพพร เพชรอุบล, 2544)

นอกจากเป็นการบรรยายถึงวิถีชีวิตการทำนาของชาวอีสานแล้วเพลงนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการรักบ้านเกิดของตนเอง ถึงแม้ว่าบุคคลภายนอกจะมองว่าคนอีสานเป็นบ้านนอก เมื่อถึงฤดูทำนาทุกคนก็เตรียมลงมือทำงานตามหน้าที่ แต่เมื่อถึงเวลาว่างบุญมีการแสดงหมอลำก็จะไปร่วมงาน

บทเพลงของเทพพร เพชรอุบลส่วนหนึ่งยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวอีสานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จากเหตุการณ์พระธาตุพนมถล่ม ดั้งเนื้อความตอนหนึ่งในบทเพลง “อาลัยพระธาตุ”

น้ำตาหล่นเสียแล้วหล่นคนอีสาน
สุดแสนเสียดาย องค์พระธาตุพนม
เหตุเกิดวันที่ สิบเอ็ดสิงหา
สายฝนกระหน่ำลงข้าสะบัด
ไอ้อนิจจังวิญสังขาร

เมื่อสมบัติคู่บ้าน ของชาวอีสานมาถล่ม
ก่อนนี้เคยกราบกับ กัลปมาถล่มจมพุสุธา
เมื่อตอนเวลาเออดึกสงัด
จนพระเณรทั้งวัดต้องตื่นผวา
ฟ้าได้บรรจขอาญาโทษทัณฑ์

(เทพพร เพชรอุบล, 2518)

จากตัวอย่างเพลง “อาลัยพระธาตุ” ดังกล่าว ได้กล่าวถึง เหตุการณ์พระธาตุพนม ซึ่งเป็นปูชนียสถานที่บรรจุพระอัฐิธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์หนึ่ง เนื่องจากฝนตกหนักเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2518 สะท้อนให้เห็นความเชื่อของผู้คนในสังคมที่มีต่อศาสนาและสะท้อนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

จากข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล ดังกล่าวมาข้างต้น ได้แสดงถึงวิถีชีวิตของคนที่เกิดในท้องถิ่นอีสานที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นผู้ที่มีความเข้าใจลักษณะของสังคมอีสานลึกซึ้งกับบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล น่าจะสะท้อนสภาพสังคมของคนอีสานแง่มุมต่าง ๆ ในสังคมได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล ในด้านเนื้อหาสาระและศิลปะการใช้ภาษาอย่างละเอียด ผลการศึกษาน่าจะทำให้ทราบถึงภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ของชาวอีสานอีกมิติหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์สืบสาน และเชิดชูวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีกวิธีหนึ่ง

คำถามการวิจัย

1. เนื้อหาสาระในวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล เป็นอย่างไร
2. ศิลปะการใช้ภาษาในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระในวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล
2. เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล ในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาบทเพลงที่ประพันธ์โดยเทพพร เพชรอุบล ที่ได้รับการบันทึกลงในแผ่นเสียงในสี่ทศวรรษตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 – 2551 ทั้งหมดจำนวน 133 เพลง ทศวรรษที่หนึ่ง พ.ศ. 2511 – 2520 จำนวน 24 เพลง ทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2521 – พ.ศ. 2530 ไม่ได้ประพันธ์เพลง ทศวรรษที่สาม พ.ศ. 2531 – พ.ศ. 2540 จำนวน 46 เพลง ทศวรรษที่สี่ พ.ศ. 2542 -2551 จำนวน 63 เพลง เนื่องจากเป็นช่วงที่เทพพร เพชรอุบล มีผลงานในการประพันธ์เพลง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิดในการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของนิสาชล สาทรา (2542 : 27 - 28) ตรีศิลป์ บุญขจร (2523 : 6 - 13) สมพร มั่นตะสุตร (2524 : 16) และเจนภพ จบกระบวนวรรณ (2529 : 25 - 31)

2. แนวคิดในการวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาของ ล้อม เพ็งแก้ว (2549 : 40 – 110) ฤทธาภ มัลลิกะมาส (2548 : 126 – 131) และวิภา กองนันทน์ (2538 : 38 – 54)

วิธีการดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทพพร เพชรอุบล
3. เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสอบถามและสัมภาษณ์เทพพร เพชรอุบล โดยใช้แบบสัมภาษณ์
4. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้
 - 4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกหมวดหมู่
 - 4.2 วิเคราะห์เนื้อหาสาระและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง เทพพร เพชรอุบล ในสี่ทศวรรษ (ปี พ.ศ. 2511-2551)
5. สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล ในสี่ทศวรรษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 – 2551 ที่ได้รับการบันทึกลงในแผ่นเสียงในสี่ทศวรรษ จำนวน 133 เพลง โดยมีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล วิเคราะห์ผลได้ ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาสาระ

ด้านเนื้อหาสาระในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล พบว่า สามารถแบ่งเนื้อหาได้ 8 ด้านได้แก่ ด้านความรักจำนวน 55 เพลง ด้านวิถีชีวิตคนชนบท จำนวน 30 เพลงด้านค่านิยมจำนวน 14 เพลง ด้านประเพณีพิธีกรรมจำนวน 11 เพลง ด้านความเชื่อจำนวน 11 เพลง ด้านครอบครัวจำนวน 5 เพลง ด้านเศรษฐกิจจำนวน 5 เพลง และตำนานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจำนวน 2 เพลง มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 เนื้อหาสาระด้านความรัก เป็นเนื้อหาที่พบมากที่สุดพบว่ามี 3 ลักษณะคือ ความรักของหนุ่มสาว รักที่เทิดทูน และคตินิยมเกี่ยวกับความรัก มีจำนวนทั้งหมด 55 เพลง ความรักของหนุ่มสาว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ความรักที่ผิดหวัง มีจำนวน 21 เพลง แบ่งออก

เป็น 4 สาเหตุคือ ถูกหลอก และ ถูกชายอื่นแย่งคนรัก ความแตกต่างทางฐานะ และการไม่ทำตามคำมั่นสัญญา ความรักที่ร้อคอย มีจำนวน 16 เพลง มี 2 สาเหตุ คือ รอเพราะไปทำงานที่อื่นรอ เพราะให้คำมั่นสัญญา ความรักที่สมหวังจำนวน 12 เพลง รักที่ผิดหวัง มีจำนวน 1 เพลง ได้แก่ ความรักที่ผิดหวังที่ประชาชนมีต่อพระบรมวงศานุวงศ์ และคตินิยมเกี่ยวกับความรัก มีจำนวน 5 เพลง ได้แก่ ข้อสงสัยเกี่ยวกับความรัก และไม่ควรเชื่อคำพูดของฝ่ายชายมากเกินไป ลักษณะความรักที่พบมากที่สุดคือรักที่ผิดหวัง ซึ่งพบมากที่สุดในทศวรรษที่ 4

1.2 เนื้อหาสาระด้านวิถีชีวิตคนชนบท เป็นเนื้อหาที่พบรองลงมาจากเนื้อหาเรื่องความรัก มีจำนวน 30 เพลง แบ่งออกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ประเด็น ได้แก่

1.2.1 การประกอบอาชีพ มีจำนวนทั้งหมด 14 เพลง แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพปลูกจ้าว อาชีพนักร้อง อาชีพขับรถ อาชีพทหาร

1.2.2 สิ่งบันเทิง มีจำนวน 8 เพลง ได้แก่ การฟ้อนรำ และเครื่องดนตรี

1.2.3 การบริโภคอาหาร มีจำนวน 3 เพลง ได้แก่ เครื่องดื่ม

1.2.4 ความเป็นอยู่ของชาวอีสาน มีจำนวน 5 เพลง แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ อาหารของชาวอีสานหาได้จากท้องถิ่น การพึ่งพิงธรรมชาติ การนอนพักผ่อนตอนกลางวัน ทศวรรษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตคนชนบทซึ่งพบมากที่สุดคือทศวรรษที่ 3 และทศวรรษที่ 4

1.3 เนื้อหาสาระด้านค่านิยม มีทั้งหมด 14 เพลง ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี เรื่องความซื่อสัตย์ สิทธิสตรี และการแต่งกาย เนื้อหาที่พบมากที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ และสิทธิสตรี มีจำนวนเนื้อหาละ 6 เพลง และเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งกายและการศึกษา เนื้อหาละ 1 เพลง

1.4 เนื้อหาสาระด้านประเพณีพิธีกรรม มีจำนวน 11 เพลง ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ประเด็น ได้แก่ ประเพณีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจำนวน 3 เพลง ได้แก่ ประเพณีวันเข้าพรรษาประเพณีกฐัดฤกษ์จำนวน 2 เพลง ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีท้องถิ่นจำนวน 2 เพลง ได้แก่ บุญพระธาตุและงานไหม และประเพณีเกี่ยวกับชีวิตจำนวน 4 เพลง ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ทศวรรษที่มีจำนวนเนื้อหาด้านประเพณีพิธีกรรมมากที่สุดคือ ทศวรรษที่ 3

1.5 เนื้อหาสาระด้านความเชื่อ มีจำนวน 11 เพลง พบว่ามี 4 ลักษณะคือ ความเชื่อเรื่องเวรกรรมบาปบุญมีจำนวน 5 เพลง ความเชื่อเรื่องวาสนาหรือพรหมลิขิตมีจำนวน 4 เพลง ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจำนวน 1 เพลง และความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์มีจำนวน

1 เพลง ทศวรรษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อมากที่สุดคือทศวรรษที่ 4 จำนวน 5 เพลง ซึ่งเทพพร ให้เหตุผลว่า ตนมีความเชื่อในเรื่องเวรกรรมบาปบุญ และศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงได้นำมาใช้ในการแต่งเพลง

1.6 เนื้อหาสาระด้านครอบครัว มี 2 ลักษณะ คือ ความรักความผูกพันระหว่างบิดามารดากับบุตร และการให้คำปรึกษาแก่บุตร มีจำนวนทั้งหมด 5 เพลง ทศวรรษที่มีเนื้อหาด้านครอบครัวคือ ทศวรรษที่ 4

1.7 เนื้อหาสาระด้านเศรษฐกิจ ในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล พบว่ามี 2 ลักษณะ คือ ปัญหาความยากจน และปัญหาการอพยพไปทำงานต่างประเทศ มีจำนวนทั้งหมด 5 เพลง จากผลการศึกษาเนื้อหาสาระด้านเศรษฐกิจในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล ผู้ประพันธ์ ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องเศรษฐกิจโดยตรงแต่เป็นการกล่าวพาดพิงเท่านั้น ส่วนมากได้กล่าวถึงสภาพภูมิประเทศที่แห้งแล้งไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชาวอีสานต้องอพยพไปทำงานในเมืองหลวงหรือในต่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพความยากจน เพื่อไปประกอบอาชีพรับจ้าง

1.8 เนื้อหาสาระด้านตำนานและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เนื้อหาสาระด้านตำนานและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบลมี 2 ลักษณะคือ ตำนานเกี่ยวกับสถานที่และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

2. ด้านศิลปะการใช้ภาษา

จากการศึกษาบทเพลงของเทพพร เพชรอุบลในด้านศิลปะการใช้ภาษาในสี่ทศวรรษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 - 2551 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาโดยจำแนกได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ศิลปะการร้อยเรียงบทเพลง จากผลการศึกษาค้นคว้าบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล เกี่ยวกับศิลปะการร้อยเรียงบทเพลง สรุปได้ดังนี้

2.1.1 การตั้งชื่อเพลง ในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบลจำนวน 133 เพลงพบว่า มีการตั้งชื่อบทเพลง 3 ลักษณะ คือ การสื่ออารมณ์ความรู้สึก 4 ลักษณะคือ ความคิดถึง ความอาลัยอาวรณ์ แสดงอาการคาดหวังคิดฝัน แสดงความรู้สึกผิดหวัง เศร้า เสียใจ ท้อแท้ มีจำนวน 50 เพลง การเสนอแก่นของเพลงจำนวน 78 เพลง มี 2 ลักษณะคือ บอกแก่นของเพลงตรงไปตรงมา และ สร้างความฉงนสนเท่ห์ การตั้งคำถามจำนวน 3 เพลง และการบอก อาชีพ มีจำนวน 2 เพลง

1.2 การขึ้นต้นเพลง มี 5 แบบ คือ การขึ้นต้นด้วยการบอกถึงปัญหา มีจำนวน 53 เพลง การสนทนามี จำนวน 31 เพลง การบรรยายมีจำนวน 36 เพลง การเกริ่นนำมีจำนวน 9 เพลง และการสรุปประเด็นแล้วขยายความมีจำนวน 9 เพลง

1.3 การจบเพลง มี 4 ลักษณะคือจบแบบแสดงความซาบซึ้งและให้คำมั่นสัญญา มีจำนวน 81 เพลง สื่อความเศร้าโศก มีจำนวน 28 เพลง การประชดประชันมีจำนวน 21 เพลง และเชิญชวนให้รักท้องถิ่นมีจำนวน 3 เพลง

2. ศิลปะการใช้ภาษา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษามี 3 ประเด็นคือ การใช้คำ การใช้ถ้อยคำสำนวน และการใช้โวหาร มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การใช้คำ ในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล มี 7 ลักษณะคือ คำภาษาถิ่นมี 4 ชนิด มีจำนวนทั้งหมด 80 เพลง ได้แก่ คำนาม 71 คำ คำสรรพนาม 5 คำ คำกริยา 95 คำ คำกริยานุเคราะห์ 1 คำ และคำวิเศษณ์ 79 คำ พบว่าผู้ประพันธ์นิยมใช้ภาษาถิ่นอีสานมากที่สุด คำที่มากที่สุด คือ คำกริยา เนื่องจากคำกริยาในภาษาอีสานมีคำหลากหลาย ให้ความหมายได้ชัดเจน และก่อให้เกิดภาพ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นทางภาษาอย่างหนึ่งของภาษาอีสาน ดังนั้นเมื่อเทพพร เพชรอุบล นำคำภาษาถิ่นอีสานมาประพันธ์เพลง ทำให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อออกมาผ่านบทเพลงชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้คำซ้ำในวรรณกรรมเพลงเทพพร เพชรอุบล ในสี่ทศวรรษมีจำนวน 31 เพลง มี 2 ลักษณะคือ ซ้ำคำภายในวรรคเดียวกัน เพื่อย้ำความหมายให้ชัดเจน และซ้ำคำด้วยการใช้ไ้มยมกเพื่อแสดงความห่วงหา ห่วงใย อาลัยอาวรณ์ ทำให้บทเพลงมีความไพเราะและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น คำภาษาทวิ มีจำนวน 19 เพลง คำย่อบทที่ปรากฏในบทเพลงของเทพพร เพชรอุบล ส่วนใหญ่เป็นคำย่อบทที่ใช้กันทั่วไป และเป็นที่เข้าใจว่าหมายถึงอะไร บทเพลงที่ใช้คำย่อบทมีจำนวน 4 เพลง ซึ่งเป็นคำย่อบทที่ใช้กันทั่วไป คำภาษาต่างประเทศที่พบคือ ภาษาอังกฤษ ทั้งหมด 18 คำ ภาษาอังกฤษที่เทพพร เพชรอุบล นำมาใช้ในการประพันธ์นั้น ส่วนใหญ่เป็นคำใช้ทับศัพท์ เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งรู้จักกันดี เทพพร เพชรอุบล นำมาใช้ด้วยกลวิธีที่ทำให้เห็นความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้บทเพลงมีความไพเราะตามที่ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอ คำเลียนเสียงจำนวน 19 เพลง มี 3 ลักษณะ คือ การเลียนเสียงเครื่องดนตรี การเลียนเสียงธรรมชาติ และการเลียนเสียงสัญญาณเครื่องมือสื่อสาร การเลียนเสียงสัมผัสที่นิยมในวรรณกรรมเพลงเทพพร เพชรอุบล คือ การเลียนเสียงสัมผัสสระและสัมผัสอักษร

2.2 การใช้ถ้อยคำสำนวน ในวรรณกรรมเพลงเทพพร เพชรอุบล มี 5 ลักษณะคือถ้อยคำแสดงความอาลัยอาวรณ์มีจำนวน 15 เพลง ถ้อยคำโศกเศร้า สลดหดหู่ ว่าเหว

มีจำนวน 2 เพลง ถ้อยคำปลุกเร้าใจ มีจำนวน 2 เพลง ถ้อยคำชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญมีจำนวน 1 เพลง และสำนวนมีจำนวน 6 เพลง

2.3 การใช้โวหาร ในวรรณกรรมเพลงเทพพร เพชรอุบลมีทั้งหมด 6 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน สัจพจน์และปฏิรูปพจน์

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเนื้อหาสาระและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงของเทพพร เพชรอุบล ในสี่ทศวรรษ จำนวน 133 เพลง ผลการศึกษาในด้านเนื้อหาสาระ ปรากฏเนื้อหา สาระ 8 ด้าน ได้แก่ เนื้อหาสาระด้านความรัก เนื้อหาสาระด้านวิถีชีวิตคนชนบท เนื้อหา สาระด้านค่านิยม เนื้อหาสาระด้านประเพณีพิธีกรรม เนื้อหาสาระด้านความเชื่อ เนื้อหาสาระ ด้านครอบครัว เนื้อหาสาระด้านเศรษฐกิจ และ เนื้อหาสาระด้านตำนานและประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น

เนื้อหาสาระด้านความรักมีจำนวนมากที่สุด มีจำนวน 55 เพลง ซึ่งสอดคล้องกับ การสัมภาษณ์เทพพร เพชรอุบลว่า เพลงลูกทุ่งมีจุดขายที่เรื่องความรัก โดยเฉพาะความผิด หวัง สมหวัง ออกหักเสียใจ หากมีเนื้อหาแบบนี้เพลงก็จะได้รับความนิยม ผู้จัดทำค่ายเพลงจะมี ประเด็นเรื่องมาให้ เรื่องที่ให้ประเด็นมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักที่ผิดหวัง ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ฟัง ตนก็จะประพันธ์ตามประเด็นที่ให้มี (เทพพร เพชรอุบล, 2551 : สัมภาษณ์) จึงเป็นเหตุผล ว่าบทเพลงของเทพพรส่วนใหญ่จึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก นอกจากนี้แล้วเนื้อหาสาระ เรื่องความรักไม่ได้มีเฉพาะความรักของหนุ่มสาวเท่านั้น ยังมีเนื้อหาสาระด้านความรักต่อ พระบรมวงศานุวงศ์ทำให้ทราบว่าผู้ประพันธ์มีทัศนะ ยกย่อง ชื่นชมในสถาบันพระมหากษัตริย์

เนื้อหาสาระด้านวิถีชีวิตคนชนบทมี 4 ลักษณะคือ การประกอบอาชีพ สิ่งบันเทิง ความเป็นอยู่ของชาวอีสาน และการบริโภคอาหาร มีจำนวนทั้งหมด 30 เพลง อาชีพที่เทพพร เพชรอุบล กล่าวถึงมากที่สุดคือ อาชีพทำนา ผู้ประพันธ์ยังได้แสดงทัศนะด้วยการชื่นชมท้องถิ่น ของตนเองว่า ถึงแม้คนอื่นจะมองว่าเป็นบ้านนอก แต่ในสังคมอีสานก็รักบ้านเกิดของตนเอง มีอาหารการกินที่มากมายหลากหลาย คนในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สาเหตุที่ทำให้ ชาวอีสานต้องไปทำงานในเมืองหลวง เพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพความยากจน สิ่งบันเทิงที่พบ ในบทเพลงคือ การฟ้อนรำ เป็นวิธีที่ช่วยผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าในการทำงาน ซึ่งจะจัดขึ้น ในวันสำคัญต่าง ๆ ของชาวอีสาน นอกจากนี้แล้วความเป็นอยู่ของชาวอีสานยังสะท้อนให้เห็นถึง ความเรียบง่ายในการดำเนินชีวิต ด้วยการพึ่งพิงธรรมชาติ หาดอาหารจากท้องถิ่น เช่น การหาเห็ด

จากป่า หาดอาหารจากไร่นา เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจ ในเนื้อเพลงยังได้สะท้อนให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์ของชาวอีสานคือ ความขยัน เมื่อเหน็ดเหนื่อยจากการทำไร่ทำนา ชาวอีสานก็จะนอนพักผ่อนในตอนกลางวัน ซึ่งเป็นเวลาที่อุณหภูมิของอากาศที่ร้อนมาก ทำให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอีสานที่ได้จากการสังเกต ดังนั้นการที่เนื้อหาสาระด้านวิถีชีวิตคนชนบทมีเนื้อหาสาระอยู่ในลำดับที่สองนั้นสะท้อนความเป็นชาวอีสานของ เทพพร เพชรอุบล ซึ่งมีบ้านเกิดอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี บิดามารดามีอาชีพทำนา ทำให้เทพพร เพชรอุบล ได้เห็นการทำอาชีพของบิดามารดามาตั้งแต่ยังเด็ก ทำให้เข้าใจและรับรู้สภาพของชาวอีสานว่าเป็นอย่างไร เทพร เพชรอุบล จึงได้นำเอาวิถีชีวิตของตนเองในสมัยเด็กนำมาแต่งเนื้อเพลง ซึ่งสอดคล้องกับ เจตนา นาควัชระ ที่กล่าวว่า การศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรมให้เข้าถึงจริง ๆ นั้น จำเป็นจะต้องศึกษาประวัติของกวีหรือนักปราชญ์เสียก่อน ในฐานะที่นักประพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ย่อมอาศัยประสบการณ์ ความรู้สึก นึกคิด แรงบันดาลใจ ตลอดจนสภาพสังคมแวดล้อมที่นักปราชญ์อาศัยอยู่ สร้างสรรค์วรรณกรรมขึ้นมา ดังนั้น ชีวิตของกวีหรือนักประพันธ์ย่อมสัมพันธ์กับวรรณกรรมที่แต่งเสมอ เจตนา นาควัชระ (2520 : 5)

เนื้อหาสาระด้านประเพณีพิธีกรรม สะท้อนให้เห็นความสามัคคีของชาวอีสานที่ยังรักษาวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ไว้ และยังสะท้อนว่าเทพพร เพชรอุบล เป็นผู้ที่ชื่นชอบและสนใจในประเพณีท้องถิ่น มีส่วนร่วมด้วยการไปร่วมงานบุญพระธาตุและงานไหม สาเหตุที่พบประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากเทพพร เพชรอุบลได้เห็นประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้มาตั้งแต่เด็ก จึงได้นำเนื้อหา มาแต่งเป็นบทเพลง ขณะที่ย้ายมาอยู่กับภรรยาที่จังหวัดขอนแก่นก็ได้เห็นงานไหมที่จัดขึ้น จึงนำมาแต่งเพลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมพร มั่นตะสูตร (2524 : 16) ว่า ชีวิตและสังคมเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมและวรรณกรรมมีส่วนพัฒนาแนวทางของสังคมในบางระดับ วรรณกรรมเป็นกระจกส่องภาพสังคมในแต่ละยุคและบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้คนรุ่นหลังได้มองเห็นชีวิตในแง่มุมที่ประวัติศาสตร์ไม่ได้บันทึกไว้

เนื้อหาสาระด้านครอบครัว มี 2 ลักษณะ คือ ความรักความผูกพันระหว่างบิดามารดากับบุตร และการให้คำปรึกษาแก่บุตร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 5 เพลง เนื้อเพลงได้สะท้อนว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด ชาวอีสานมีครอบครัวที่อบอุ่น บิดามารดามีหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร เมื่อถึงวัยอันสมควรที่บุตรจะมีคู่ครอง บิดามารดาจะเป็นผู้ยินยอมให้บุตรมีคู่ครองได้ ซึ่งได้สะท้อนระบบการปกครองของชาวอีสานด้วยว่า ภายในครอบครัวบิดามารดาเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ อัมพร จิตรรักษา (2553 : 241-253) ได้ศึกษา

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง ที่ขับร้องโดย เอกชัย ศรีวิชัย จำนวน 322 เพลง ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนด้านครอบครัวที่เหมือนกันคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

ในด้านศิลปะการใช้ภาษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด วิถีชีวิตของคนชนบทและสภาพสังคม ด้วยการนำถ้อยคำมา ร้อยเรียงของผู้ประพันธ์ให้ผู้ฟังเกิดความไพเราะและมีอารมณ์คล้อยตามเนื้อหาของบทเพลง จากการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในด้านการร้อยเรียงบทเพลง พบว่า เทพร เพชรอุบล เลือกใช้ ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย นำคำที่เสนอแก่นของเพลงมาตั้งชื่อมากที่สุด การขึ้นต้นเพลงด้วยการบอกถึง ปัญหา ทำให้ผู้ฟังติดตามเนื้อเพลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง และการจบเพลงแบบแสดงความซาบซึ้ง และให้คำมั่นสัญญา ส่วนศิลปะการใช้ภาษาในด้านการใช้คำ พบว่า เทพร เพชรอุบล มีความเด่นชัดในการใช้ภาษาถิ่นในการแต่งบทเพลงมากที่สุด เพราะภาษาถิ่นบางคำให้ความหมาย ที่ชัดเจนมากกว่าคำภาษากลาง ฟังแล้วก่อให้เกิดภาพและให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตาม ดังนั้นการนำ ภาษาถิ่นมาใช้จึงเป็นการสร้างบรรยากาศให้ความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นพวกเดียวกัน ประกอบกับ บทเพลงบางเพลงได้นำคำภาษาถิ่นใช้ปะปนกับภาษาไทยกลางจึงทำให้บทเพลงได้รับความนิยม อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อลิสา เลี้ยงรื่นรมย์ (2549 : 74 – 196) ได้ศึกษาลีลา ภาษาและลักษณะเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งสลา คุณวุฒิ ในด้านลักษณะการใช้ภาษาซึ่ง มีลักษณะ การใช้คำดังนี้ มีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้านใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำหลาก และคำภาษาถิ่น นอกจากนี้เทพร เพชรอุบล ได้นำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในการแต่งเพลง ทำให้ผู้ฟัง รู้สึกว่าเพลงลูกทุ่งของเทพร เพชรอุบล มีความทันสมัยและแสดงถึงภูมิรู้ของผู้ประพันธ์ การใช้ถ้อยคำ พบว่าเทพร เพชรอุบล ใช้จำนวนที่ใช้กันโดยทั่วไปที่คนทั่วไปทราบความหมาย ส่วนการใช้โวหารส่วนใหญ่เป็นลักษณะการใช้คำศัพท์ง่าย ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงเทพร เพชรอุบลในสี่ทศวรรษ (พ.ศ. 2511 - 2551) สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาในด้านศิลปะการร้อยเรียงบทเพลง พบว่ามี 3 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อเพลง การขึ้นต้นเพลง การจบเพลง นักประพันธ์เพลงควรนำไปใช้ในการ ประพันธ์เนื้อเพลง

2. ผลการวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาพบคำภาษาถิ่นมากที่สุด สถานศึกษาหรือหน่วยงานราชการควรมีการจัดทำหลักสูตรภาษาถิ่น เพื่อเผยแพร่คำภาษาถิ่นให้เด็กและเยาวชนทราบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงเทพพร เพชรอุบลในสี่ทศวรรษ (พ.ศ. 2511-2551) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในด้านจริยธรรมในเพลง
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของเทพพร เพชรอุบลและนักประพันธ์อื่น

References

- Jitraksa, A. (2007). *A study of society and culture as reflexed in country song sung by Ekachai Sriwichai*. (M.A. Thesis in Thai Folk law Study, Taksin University).
- Jobkrabuanwan, J. (1986). The Country Song and Political View. *Kuru review*, 11(3), 25-81.
- Kongkanant, W. (2522). *Literature studies*. Bangkok: Silpakorn University.
- Kongsoon, S. (2006). *The Analytical Study about Idioms and Figures of Speech in Thai Country Songs of "Chai Muangsing"*. (M.A.Thesis in Thai, Kasetsart University).
- Kulab Mullikamas. (2005). *Literary Criticism*. Bangkok: Ramkhamhaeng Publishing.
- Liangruenrom, A. (2006). *A Study of Language style and the characteristics of content in the country songs of Sala Kunawitti*. (M.A.Thesis in Thai, Kasetsart University).
- Mantasutra, S. (1981). *Social and political literature*. Bangkok: Odeon Store.
- Nakavatchara, J. (1977). *Literary Criticism and Literary Studies*. In Waitayakorn *Literature: Literature*. Bangkok: Thai Wattanapanich.
- Nisachon Satra. (1999). *Theme and Social Reflections from Contemporary*

Verses in Matichon Weeklies during 1988-1997. (M.Ed. thesis, Mahasarakham University).

Nithi Aiewsiwong. (1985). The Country songs in Thai Cultural History. *Silpawattahadham*, 6(6), 94-109.

Pengkaew, L. (2006). Literacy Review. Bangkok: Aksorn Jareontat.

Petubon, T. (2008, 18 October). Country Singer. *Interview*.

Sivasariyanont, W. (1998). *Literary and literary criticism*. Bangkok: Thai Wattana-panich.

Songsilpa Suksaen. (2004). *The Way of I-San in Country Songs of Mike Piromporn*. (M.A. Thesis in Thai Study for development. Loei Rajabhat University).

Trisilpa Boonkhajorn. (1980). *Novels with Thai society in 1932-1957*. Bangkok: Bangkok Publising.